

Tobin-skatten er en dårlig ide

Tobin-skatten vil ikke have de effekter, som fortalene fremhæver. Der er andre og mere målrettede instrumenter, som har de ønskede virkninger

Peter Birch Sørensen, Jakob Hald og Jens Hauch

EU-kommissionen har fremlagt et forslag om at indføre Tobin-skat i EU. Forslaget har tilslutning i mange lande, men Storbritannien, Sverige og til dels Danmark er imod - scenen er sat.

Tobin-skatten er en skat på finansielle handler: Når der gennemføres en handel med værdipapirer - aktier, obligationer, investeringsbeviser osv. - skal der betales en afgift på mindst 0,1 pct. af værdipapirets værdi. Handel med såkaldte derivater får en skat på mindst 0,01 pct. af prisen.

De forskellige fremførte argumenter for Tobin-skatten holder ikke ved nærmere eftersyn:

- Hensigten er, at spekulanterne skal betale deres del af prisen for finanskrisen. Men den overvejende del af regningen ender hos den almindelige husholdning
- Risikoen for fremtidige finanskriser skal reduceres. Men Tobin-skatten er ikke målrettet mod den finansielle ustabilitet, der skabte finanskrisen
- Kortsigtede kursudsving skal undgås. Men forskningen peger nærmere på, at Tobin-skatten kan forøge kortsigtede kursudsving
- Tobin-skatten skal sikre offentlig finansiering. Men de finansielle institutioner kan undgå skatten ved at flytte handler til lande uden for EU, så provenuet er højst usikkert

Forbrugerne kommer til at betale en del af Tobin-skatten

Tobin-skatten vil forøge omkostningerne i den finansielle sektor, men det vil ramme den almindelige forbruger. Bankerne vil formentlig hæve forskellen mellem udlåns- og indlånsrenten.

Ikke-finansielle virksomheder skal betale mere for finansielle ydelser, hvilket øger deres omkostninger. Også her vil regningen for en stor del blive sendt videre til husholdningerne.

IMF konkluderer: "En del af byrden vil utvivlsomt blive båret af ejerne og lederne af de finansielle institutioner. Men en stor del af byrden kan meget vel blive overvæltet på forbrugerne..". EU-kommissionens eksperter når samme konklusion og siger samtidig, at Tobin-skatten har svært gennemskuelige fordelingsvirkninger.

Hvis man ønsker at beskatte den finansielle sektor hårdere, uden at en stor del af regningen sendes videre til kunderne, er der andre løsninger: F.eks. at pålægge den finansielle sektor en skat på de indtægter, der overstiger en normalforrentning, samt en skat på overnormalt store bonusser og lønninger til ledelsen. Det vil ikke belaste kunderne så hårdt som Tobin-skatten.

Tobin-skatten forebygger ikke fremdige finanskriser

Finanskrisen blev udløst af, at boligpriserne i USA faldt kraftigt efter at være steget over en årrække, bl.a. drevet af forventninger om fortsatte stigninger.

Mange andre lande har også oplevet "boligbobler" til trods for, at der er store transaktionsomkostninger ved bolighandel. Nogle lande har en aktieomsætningsafgift, men alligevel har disse lande oplevet aktiebobler. Tobin-skatten kan altså ikke fjerne de bobler, der for alvor kan skabe finansiell ustabilitet og lede til finanskriser.

Hvis man vil reducere finansiell ustabilitet, bør man - som man allerede er i gang med - skærpe kravene til de finansielle institutioners kapital- og likviditetsberedskab. Det kan eventuelt suppleres med en såkaldt balance-skat, der hviler på den del af bankernes passiver, der ikke er egenkapital, og som er særligt høj for bankernes mere ustabile gæld. Storbritannien og Sverige har allerede indført en balance-skat. Det er derfor forståeligt, at disse lande ikke ønsker at indføre Tobin-skatten, som er mindre målrettet mod finansiell ustabilitet.

Tobin-skatten reducerer næppe kortsigtede spekulationer

Det hævdes, at de mange kortsigtede og mere eller mindre automatiserede finansielle handler leder til større kursudsving. Tobin-skatten skulle kunne modvirke dette og altså fungere som en slags skat på finansiell "forurening".

Det er rigtigt, at Tobin-skatten vil ramme sådanne kortsigtede handler, der måske også i nogle tilfælde er skadelige. Men den rammer også mange gavnlige handler, herunder dem der sigter på at reducere virksomhedernes

risikoeksponering - altså præcis det modsatte af spekulation.

Sammenhængen mellem transaktionsomkostninger og kursudsving er undersøgt i mange forskningsstudier. En stor del finder, at højere transaktionsomkostninger medfører større udsving i kurserne. Tobin-skatten kan altså forøge udsvingene og virke modsat hensigten.

Tobin-skatten er et dårligt finansieringsinstrument

Når man vil introducere en skat, bør de fordelingsmæssige kon-

sekvenser være gennemskuelige. Der bør ikke være stor usikkerhed om provenuet, og administrationen må ikke være for tung. De krav lever Tobin-skatten ikke op til.

Finansielle institutioner uden for EU skal betale skat af deres transaktioner med virksomheder og borgere i EU. Det er uklart, hvordan dette skal håndhæves, og det må ventes at give store administrative udfordringer. Hvis de praktiske kontrolproblemer bliver store, kan provenuet fra Tobin-skatten blive væsentligt lavere end forventet. Samtidig

vil de finansielle institutioner formentlig vælge at gennemføre flere transaktioner via datterselskaber uden for de lande, der indfører skatten. Også dette betyder, at størrelsen af provenuet er usikkert.

Tobin-skatten vil ikke have de effekter, som fortalene fremhæver. Der er andre og mere målrettede instrumenter, som har de ønskede virkninger (se tabellen). Kommissionens forslag til en Tobin-skat virker mest som symbolpolitik. Og symbolpolitik er som regel dårlig politik.

Peter Birch Sørensen er professor ved Københavns Universitet og medlem af Krakas forskerpanel. Jakob Hald og Jens Hauch er henholdsvis direktør og cheføkonom i Kraka.

Læs mere på www.kraka.org

Effekter af Tobin-skatten

Mål	Effekt af Tobin-skat	Bedre alternativ
Finanssektoren skal betale sin del af regningen fra finanskrisen	Regningen sendes videre til forbrugerne	Skat på overnormal indtjening og aflønning i finanssektoren
Undgå en fremtidig finanskrisen	Er ikke målrettet mod særligt risikobehæftede aktiviteter	Regulering eller skat på bankernes ustabile finansiering
Reducere kortsigtede kursudsving	Udsvingene kan blive forøget	Målrettet regulering af "højfrekvent" handel
Skaf offentlig finansiering	Usikkerhed om bl.a. provenu og fordelingsvirkning	F.eks. skatter på fast ejendom eller skat på forbrug

Kilde: Egen tilvirkning.